

Kennismaken met het kennisplatform: praktijkvoorbeeld

Het Leoned Kennisplatform bevat materiaal (theorie en praktijkvoorbeelden) over taalontwikkelen lesgeven en is bedoeld voor leraren in opleiding. Deze doelgroep komt echter pas in aanraking met dit materiaal als het een plek heeft in het opleidingscurriculum. Daar hebben opleiders, en met name de vakdocenten van een opleiding, een verantwoordelijkheid.

Voordat het Leoned Kennisplatform deel uitmaakt van het curriculum moeten vakdocenten de inhoud ervan goed in beeld hebben en deze inhoud kunnen relateren aan hun eigen vakdidactische lessen. Een manier om kennis te maken met de essentie van wat het Leoned Kennisplatform heeft te bieden is het gezamenlijk bekijken en verwerken van een **praktijkvoorbeeld**.

De taalbeleidsprojecten op de Pabo Den Bosch en de Pabo Hogeschool Zuyd zijn allebei gestart met een demonstratie van het praktijkvoorbeeld "Waarom wordt de pest de zwarte dood genoemd". Een kleine groep docenten bekijkt dit materiaal en bespreekt de erin voorkomende vragen en opdrachten. Dit voorbeeld blijkt als kennismaking voor vakdocenten erg geschikt te zijn, omdat het focust op vakbegrippen met name geschiedenis en biologie.

Hieronder volgt een schets van deze kennismakingsbijeenkomst.

1 Oriëntatie op het filmfragment

Julia en Umer uit groep 5/6 zoeken in een project over de Middeleeuwen antwoord op de vraag: Waarom werd de pest zwarte dood genoemd? Ze weten dat niet. Julia wil het in de (digitale) bronnen gaan opzoeken. Juf Margit komt erbij en helpt hen om de tekst die ze daar lezen te begrijpen. Ze legt bijvoorbeeld uit wat het woord 'lies' betekent. Uiteindelijk schrijven (formuleren) Julia en Umer samen het antwoord.

Kijkvragen

- Welke inhoud (kernbegrippen) van het vak geschiedenis is hier aan de orde?
- Welke activiteiten ondernemen Julia en Umer om tot een antwoord op de vraag te komen?
- Wat valt je op aan de inbreng van de lerares?
- Welke verschillen zie je tussen Julia en Umer, als je let op hun inbreng?

2 Het filmfragment bekijken

Het fragmentje duurt nog geen 4 minuten en kan indien nodig meerdere keren bekeken worden. Om het gesprek makkelijk te kunnen volgen is er transcript toegevoegd. Bovendien is de geschiedenis-tekst opgenomen die de leerlingen lezen en waarover zij met hun juf een gesprekje voeren.

De Pest of de "Zwarte dood"

In de 14e eeuw werd Europa overvallen door een vreemde ziekte. Het begon zo in de herfst van 1347 op Sicilië, bereikte in januari 1348 Marseille en verspreidde zich vandaar over Europa uit. Pas rond 1352 was het voorbij. De mensen stonden voor een raadsel. De ziekte was gemakkelijk te herkennen: hoge koorts, onrust, verwardheid en bulten zo groot als een appel of een ei in hals, oksel of lies, het spugen van bloed. Op sommige plaatsen waren ook paars-zwarte verkleuringen te zien. (Vandaar misschien de bijnaam voor de pest: de zwarte dood) Niemand wist waar de ziekte vandaan kwam of wat er tegen te doen was.

3 Verwerking filmfragment d.m.v. opdrachten en theorievragen

Opdrachten

- Vergelijk de interactie tussen Julia en Umer aan het begin van het fragment en aan het eind. Welke verschillen zie je? Waardoor worden die volgens jou veroorzaakt?
- Julia en Umer moeten samenwerkend aan één computer een opdracht uitvoeren. Komt deze manier van werken in jouw klas ook voor? Welke knelpunten kom je tegen? Wat zijn volgens jou de voordelen?
- De leerlingen raadplegen de bron 'De pest of de Zwarte dood' (zie hierboven: materiaal). Vind je deze tekst wat betreft taalgebruik op het juiste niveau? Welke struikelblokken zou jij bij leerlingen uit groep 5/6 verwachten bij het lezen en begrijpen van deze tekst?

(...)

Theorievragen

- In deze opdracht draait het onder andere om het vakbegrip 'de pest'. Wat zou je kunnen zeggen over de [woordbetekenis](#) van dit begrip? Is er een verschil tussen de alledaagse betekenis en de betekenis in het vak geschiedenis?
- Het vakbegrip 'de pest' wordt met behulp van principes uit [woordenschatopbouw](#) gekoppeld aan 'de zwarte dood'. Bedenk voor 'de pest' een netwerk van betekenisrelaties. Hoe zou je dit kunnen gebruiken in je geschiedenisonderwijs?
- Voordat de leerlingen de bronnen raadplegen probeert Umer het antwoord op de vraag zelf te geven: 'Omdat de zwarte dood het heeft gemaakt.' Op welke wijze is hier sprake van [pre- en misconcepten](#)?

(...)

In de theorievragen zijn sommige begrippen gemarkeerd, zoals 'woordbetekenis' en 'woordenschatopbouw'. Deze begrippen behoren tot het theoretische begrippenapparaat over taalontwikkelen en lesgeven. Met andere woorden, de demonstratie van dit praktijkvoorbeeld leidt de gebruiker uiteindelijk ook naar een belangrijk ander onderdeel van het Leoned Kennisplatform, de theorie over taal en leren.

4. Relatie tussen het praktijkvoorbeeld en het eigen lesaanbod

Uiteindelijk is het bekeken en besproken praktijkvoorbeeld een opstapje naar het kritisch doorlichten van het eigen lesaanbod. Daartoe kunnen de volgende hulpvragen gesteld worden:

- Welke aspecten van 'taal en leren' komen in de eigen vaklessen aan de orde? Hoe ziet dat er concreet uit?
- Welke vaklessen bieden mogelijkheden om 'taal en leren' onder de aandacht te brengen, maar worden nu daartoe nog niet benut? Hoe zou dat er concreet uit kunnen zien?
- Hoe kan 'taal en leren' breder in het hele vakcurriculum worden ingezet?
- Welke onderdelen van het Leoned Kennisplatform zijn onmiddellijk praktisch bruikbaar?